HIIU KOGUJA 4 1990

ARENDUSKESKUSE «LEIGER» JA HIIU KOGUJATE SELTSI INFOLEHT

OMAD MARGID — MILLISED?



Kuulutati välja Eesti postmargi kavandi võistluse tulemused. Žürii (esimees Heinz Valk, liikmed· T. Gans, V. Karmi, L. Vahtre, E. Vels ja A. Litvinov) otsustas parimaks tunnistada eksliibrisegraafikuna tuntud tallinlase Lembit Lõhmuse kaks tööd: suitsupääsukesega — II preemia, sinimustvalge rahvusliku ornamendiga — III preemia. Ergutuspreemia Eerik Laursonile.

Peale võistlust, Rootsist, eestlaselt Vello Kallaselt saabunud nn. «võidutöö» («Rahva Hääl» nr. 213) — hiljuti Soomes ilmunud postmargi ja Eesti vapi kaunilt sobitatud kombinatsioon on isegi esmapilgul kõige lõõvam.

Ametlike kavandite tellimus on antud konukrsi võitjale Lembit Lõhmusele. Tähtajaks — 1. november.

Esialgsete kalkulatsioonide kohaselt võiks tavasarjas (suitsupääsuke?) olla 5—7 eri väärtuse ja värviga marki ja lisaks veel 3 nn. erimarki.



EFil 1

EESTI FILATELISTIDE LIIDU INFOLEHT • 1990

Tere tulemast!

Vahepeal on ilmunud EFil — kauaoodatud Eesti Filatelistide Liidu infoleht. Lehe koostajaks on märgitud U. Kuusik, trükitud «Bit»is, tiraaž 1000, hind 50 kopikat.

Esimeses numbris on avaldatud Eesti Filatelistide Liidu põhikiri, vabariigis toimuvate vahetuskohtumiste ajad/kohad ning ära toodud EFL kuuluvad organisatsioonid.

Ka teine number on juba väljas. Siit leiame artiklid Soome ja Eesti filatelistide suhetest; Eesti filateelia arengu kontseptsioonist, paar kirjutistt margi juubeliks; kunstnik Otto Moellerist ja tema Gogoli portreest ning iseseisva Leedu esimestest sammudest posti alal. EFil alustas ka 1986. a. Eesti Filateelia käsiraamatu koondtabeli «Postitemplid Eestis 1860—1918» ümbertrükiga, et teha see laiemale filatelistide ringile kättesaadavamaks.

KUS? MIS? MILLAL?

Filateelianäitus «Estonia-90» toimub 5.—14. 10. 1990 (avamine kell 16.00 5.-al), traditsioonilisel Pirita tee 28 «Eesti Näituste» väikses paviljonis.

*

6. oktoobril kell 10.00 Tallinnas «Kodulinna Majas» Gümnaasiumi 3 kollektsioonimaterjalide oksjon.

*

7. oktoobril kella 10.00—14.00 toimub Tallinnas Oismäe tee 130 (Tallinna 9. Keskkooli ruumes) vabariiklik kollektsionääride kokkutulek (kollektsioonimaterjalide laat).

*

13. oktoobril kell 10.30 . Haapsalu kultuurimajas Hiiu Kogujate Seltsi ja Haapsalu kollektsionääride kohtumine.

*

NB! Kõigile kollektsionääride organisatsioonidele! Kui saadate oma 1991. aastal toimuvate ürituste (näitused, kokkutulekud, oksjonid) kohta informatsiooni (kuupäev, kellaaeg, koht, üritus) 15. detsembriks k. a., siis saaksime järgmises numbris (1/1991) avaldada ürituste koondkalendri.

Meie aadress: 200 090 Tallinn, pk. 3435. «Hiiu Koguja».

«HÕBEVALGE» OKSJON 3. novembril

(Vt. lk. 7)

Tallinna perioodilised eritemplid

1986. aastal võeti Tallinna Peapostkontoris kasutusele kaks perioodiliselt tarvitatavat eritemplit. Üks liikuva sidejaoskonna, teine Purjespordikeskuse hotelli «Sport» tarvis. 1990. aastal lisandus nendele kolmas tempel, mis oma kujunduselt sarnaneb esimesele templile. Erinevus on ainult tekstis. Lihtsuse mõttes on edaspidi templid märgitud indeksitega P-1, P-2 ja P-3.

P-1 ja P-2 templeid kasutatakse mitmesuguste suurürituste puhul. Võimalust mööda kolib sidejaoskond kohta, kus üritus toimub. Tuleb märkida, et vahel ei lange templi kasutamise aeg täpselt kokku ürituse kestvusega. P-2 templit on kasutatud ainult spordivõistluste puhul.

Allpool on loetelu kõigi kolme templi senise kasutamise kohta.



P-1. Illustratsioon 1. Originaalsuurus. Joonis: G. Kossorukov.
Templi kasutamise esimene päev: 09. 06. 86.

1. V Vanalinna päevad.
9.—15. juuni 1986. a.
Postibuss asus Harju ja Rataskaevu (nüüd Rüütli) tänava nurgal.
2. Sügislaat vanalinnas.
Sidejaoskond töötas 6. ja 7. septembril 1986. a.
Postibuss asus Harju ja Rataskaevu (nüüd Rüütli) tänava nurgal.
3. Kollektsioonide näitus «Inimene ja maailm».
18.—28. september 1986. a.
«Eesti Näitused» paviljon. Pirita tee 28.
4. ÜFÜ Eesti Vabariikliku Osakonna XVI vabariiklik kokkutulek.
12. oktoober 1986. a.
«Dünamo» tennishall, Koidula 38.
5. III Vabariiklik Noorte Filateelianäitus.
15.—19. oktoober 1986. a.
«Eesti Näitused» paviljon, Pirita tee 28.
6. Eesti NSV Ametiühingute XIX kongress.
26.—27. detsember 1986. a.
EKP Poliitharidusmaja (nüüd Sakala keskus), Lenini pst. 12.
7. Tallinna Kollektsionääride Klubi näitus «Minu kallis kodupaik».
16.—26. aprill 1987. a.
Sidejaoskond oli näitusel avatud 18. aprillist kuni 26. aprillini, välja arvatud esmaspäev, 20. aprill — näituste puhkepäev.
«Eesti Näitused» III paviljon, Pirita tee 28.
8. XXVI Rahvusvahelised Ivan Poddubnõi mälestusvõistlused maadluses.
5.—7. juuni 1987. a.
Linnahall, Mere pst. 20.
9. VI Vanalinna päevad.
6.—13. juuni 1987. a.
Sidejaoskond töötas 8. juunist kuni 13. juunini.
Postibuss asus Harju ja Rataskaevu (nüüd Rüütli) tänava nurgal.
10. Eesti NSV Vabatahtliku Karskusühingu ja ÜFÜ Tallinna osakonna filateelia- ja postkaardikollektsioonide näitus «Meie vaba aeg».
15.—25. august 1987. a.
EKP Poliitharidusmaja (nüüd Sakala keskus), Sakala 3.
11. ÜFÜ Tallinna osakonna korraldatud filatelistide ja kollektsionääride vahetuskohtumine.
13. detsember 1987. a.
Laululava, Narva mnt. 95.
12. Eesti NSV Vabatahtliku Karskusühingu ja Tallinna Kollektsionääride Klubi näitus «Minu huviala». Samal näitusel viidi läbi ka laste filateelianäitus «VI Maast Madalast».
17. jaanuar — 14. veebruar 1988. a.
Sidejaoskond töötas järgmistel päevadel: 23.—24. jaanuar, laupäev, pühapäev, 26. jaanuar, teisipäev, 30.—31. jaanuar, laupäev, pühapäev, 2. veebruar, teisipäev, 6.—7. veebruar, laupäev, pühapäev, 9.—14. veebruar, teisipäevast pühapäevani.
«Eesti Näitused» paviljon, Pirita tee 28.
13. ÜFÜ Tallinna osakonna suur vahetuskohtumine.
17. aprill 1988. a.
Laululava, Narva mnt. 95.
14. Näitus «350 aastat Tallinna posti». Paralleelselt toimus samas laste filateelianäitus «VII Maast Madalast» ja linnas seitsmendad vanalinna päevad (4.—11. juuni 1988. a.)
3.—12. juuni 1988. a.
Sidejaoskond töötas 4. juunist kuni 12. juunini.
EKP Poliitharidusmaja (nüüd Sakala keskus), Sakala 3.
15. Rahvarinde asutamiskongress.
1.—2. oktoober 1988. a.
Linnahall, Mere pst. 20.
16. XVII Vabariiklik filatelistide kokkutulek.
8. oktoober 1988. a. 9.00—15.00.
Laululava, Narva mnt. 95.
17. Eesti filateelia 100. aastapäevale pühendatud pidulik koosolek.
8. oktoober 1988. a. 16.00—18.00.
Postimaja, Narva mnt. 1.
18. ÜFÜ Tallinna osakonna filatelistide ja kollektsionääride vahetuskohtumine.
11. detsember 1988. a.
Laululava, Narva mnt. 95.
19. ÜFÜ Tallinna osakonna filatelistide ja kollektsionääride vahetuskohtumine.
16. aprill 1989. a.
Laululava, Narva mnt. 95.
20. VIII Vanalinna päevad.
3.—10. juuni 1989. a.
Tempel oli kasutusel 6. juunil.
Peapostkontor (Kassa 20), Narva mnt 1.
21. I Ülemaailmsed Eesti Noorte Päevad.
8.—16. juuni 1989. a.
Tempel oli kasutusel:
1) teisipäev, 13. juuni 1989. a.
Peapostkontor (Kassa 20), Narva mnt. 1.
2) reede, 16. juuni 1989. a.
Matkamaja, Raekoja plats 17.
22. XXXIX Rahvusvaheline Balti regatt.
15.—21. juuli 1989. a.
Sidejaoskond töötas 12. juulist kuni 21. juulini.
Hotell «Sport», Regati pst. 1.
Paralleelselt oli kasutusel ka P-2 tempel.
23. II Ülemaailmsed Noorte Eestlaste Päevad.
3.—8. juuli 1990. a.
Sidejaoskond töötas 5. ja 6. juulil.
Matkamaja, Raekoja plats 17.



P-2. Illustratsioon 2. Originaalsuurus. Joonis: G. Kossorukov.
Templi kasutamise esimene päev: 21. 06. 86.

1. NSV Liidu — Saksa DV maavõistlus kergejõustikus.
21.—22. juuni 1986. a.
2. Hea Tahte Mängude purjeregatt.
12.—19. juuli 1986. a.
Sidejaoskond oli avatud 11. juulist kuni 20. juulini.
3. Rahvusvaheline autoralli «Lada-87».
22.—24. mai 1987. a.
Sidejaoskond oli avatud 16. maist kuni 24. maini.
4. XXXVII Rahvusvaheline Balti regatt.
21.—29. juuli 1987. a.
Sidejaoskond oli avatud 20. juulist kuni 29. juulini.
5. Rahvusvaheline autoralli «Tallinn-88» (ka Old Toomas Rally).
20.—22. mai 1988. a.
Sidejaoskond oli avatud 19. maist kuni 22. maini.
6. XXXVIII Rahvusvaheline Balti regatt.
10.—17. juuli 1988. a.
«Tornado» klassi maailmameistrivõistlused purjetamises.
20.—28. juuli 1988. a.

Sidejaoskond oli avatud 11. juulist kuni 28. juulini.
19.—28. juuli 1988. a. oli samas kasutusel ka «Tornado» eritempel.

7. Rahvusvaheline autoralli «Old Toomas Rally».
19.—21. mai 1989. a.
Sidejaoskond oli avatud 15. maist kuni 21. maini.

8. XXXIX Rahvusvaheline Balti regatt.
15.—21. juuli 1989. a.
Sidejaoskond oli avatud 12. juulist kuni 21. juulini.
Paralleelselt oli kasutusel ka P-1 tempel.



P-3. Illustratsioon 3. Originaalsuurus. Templi kasutamise esimene päev: 13. 01. 90.

1. Põhjamaade postkaardinäitus «Ühine meri».
13.—28. jaanuar 1990. a.
«Eesti Näitused» I paviljon, Pirita tee 28.
Näituse puhkepäevad olid 15. ja 22. jaanuaril.

2. Filatelistide ja kollektsionääride laat.
18. veebruar 1990. a.
9. Keskkool, Õismäe tee 130.

3. VII Kollektsionääride ühisnäitus «On kallis mulle kodupaik II».
13.—29. juuli 1990. a.
«Eesti Näitused» III paviljon, Pirita tee 28.
Näituse puhkepäevad olid 16. ja 23. juulil.

Ants KALDVER

Siit nurgast ja sealt nurgast

Moskva kirjastus «Izobrazitelnoje Iskusstvo» andis välja postkaardikomplekti «Meie kodumaa majakad». 16 hulgas on ka postkaardid Kõpu, Sõrve, Tallinna ja Irbeni (ujuvast) majakast. Piltide autoriks on kaugesõidukapten G. Tšelak. Ettevaatusega tuleb suhtuda selgitavasse teksti. Väidetakse, et Kõpu tuletorn asub Hiiumaa lõunaosas. Enamgi veel — nad kõik kuulutatakse Venemaa tuletornideks.

Tiraaž 40 000 eks.


Kviitung nr. 22

Võetud vastu ... postkontori (telefonilaengu) raadioabonendilt nr. 189

Abonendi nimi ja aadress: Kiolein, Friedmann, Kesa alevik 3 Tabubilayon

ringhäälingu vastuvõtuseadme ... (seadme nimetus) pealt:

Kasutamismaksu aja eest 1/IV 1938 a. kuni 1. jaan 1939 a. — 4 kr. 50 s.

Lisatrahvi (ühe aasta kasutamismaks) KrS § 385[1] põhjal ... — kr. — s.

Lisamaksu maksuvõla pealt ... — kr. — s.

Kokku — 4 kr. 50 s.

Neli krooni 50 senti
(summa sõnadega)

(Vastuvõtja allkiri)

Käesolev kviitung on abonendil maksev ringhäälingu vastuvõtuseadme kasutamise loatunnistusena.

Postitempel.

Vorm nr. 402. Riigi tr. (1956-37). 2000 pl.

Eesti postiajaloolisse kogusse sobib hästi ka ülaltoodud raadiomaksu kviitung.

Raadiovastuvõtjate registreerimine ja raadiomaksu vastuvõtmine oli üks Eesti Posti ülesannetest.

Hiiumaa postiasutused Lello ja Tamarino

1914. a. märtsis asus Emmaste lähim postijaoskond 12 versta kaugusel Käinas. Posti vedas sealt Johannes Põld. Kaks korda nädalas. Kulud kandsid ümbruskonna külaelanikud, kaupmees Kimberg ning kirikuamet. Postiolude parandamiseks otsustati postiametnik M. Wahteri initsiatiivil taotleda postiasutuse loomist kiriku juurde. Soovile tuldi vastu. 2. jaanuaril 1915. a. avati Lello abipostipunkt. Juhatajaks määrati köster-kooliõpetaja Joosep Padu.

1916. aastal reorganiseeriti taolised postiasutused riiklikeks postiasutusteks. Lello abipostipunkti reorganiseerimisel postijaoskonnaks tekkis probleem asutuse nimega. Liigne sarnasus Lelle'ga tekitas valesihituse võimalusi. Kohapeal pakuti nimeks Tatermaad. Üllatusena saadi teada, et nimeks pandi hoopis Tamarino. Alles hiljem selgus, et selle taga oli





Käina tolleaegne postijaoskonna ülem Julian Trull, kes nõnda oma naise Tamaara nime oli jäädvustanud.

Tamarino postijaoskond avati 1916. a. jaanuaris. Ülemaks määrati Juhan Kallas Tartust. Ametnikuks Joosep Padu ning postiljoniks tema vend Andrei Padu. Koristajaks Mihkel Saart. Mõne aja pärast vahetas Juhan Kallas ameti Vladimir Dimeran'iga Kärdlast, kes oli ülemaks 16. augustini 1916. a. Järgmiseks ülemaks oli Aleksei Lempuu. Pärast seda, kui sakslased asusid 29. septembril 1917. a. pommitama Sõru rannakindlustusi, sai Tamarino postijaoskond evakueerimiskäsu. Postiametnikud lahkusid Hiiumaalt. Algul Haapsallu ja sealt edasi Omskisse, kus siinsed postiasutused likvideeriti ja teenistujad mujale paigutati.

LEMBIT LÕHMUS

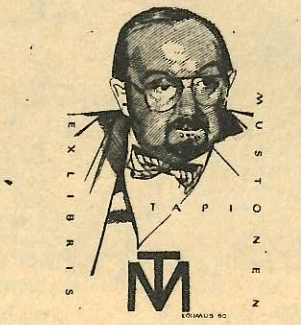
Lembit Lõhmus on kõrgelthinnatud kaasaegne eesti graafik-eksliibrisekunstnik, kes märkamatult, kuid harjumatult kiiresti murdis end eesti kõrgetasemelisse graafikute ja eksliibriseloojate ringi. Andmata endale aega kohaneda ja ringi vaadata, päevast päeva enda tehnikat ja loodava kvaliteeti tõstes, on ta samuti märkamatult jõudnud oma töödega pea kõigi maailma tuntuimate eksliibrise-väljaannete kaante vahele.

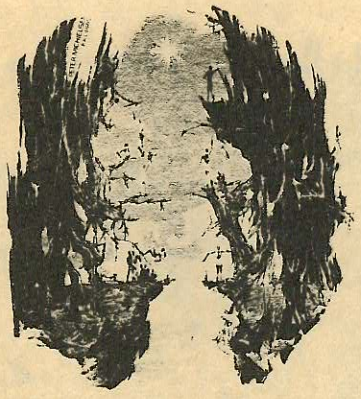
Lembit Lõhmus sündis 25. IX 1947 Kesk-Eestis, Mustlas. Kunstiõpetust sai Tartu Kunstikoolis ja Tallinnas, Eesti Riiklikus Kunstiinstituudis, mille lõpetas 1975. a. sisustusarhitektina.

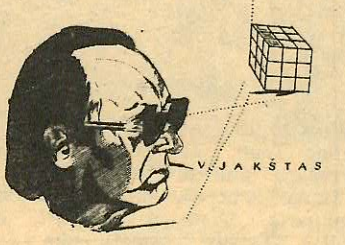
Esimene raamatumärk sündis 1969. a. puulõikena. «Der Kupferstich» raamatust tuli Lõhmuse esimene ja — nii nagu ta ise ütleb — veel praegugi tema parim õpiraamat. Suurima huvi objektiks vanadest meistritest oli Albrecht Dürer, eeskuju nii puu- kui vaselõike alal.

Esimese vaselõike (opus 64) valmistas Lõhmus aastal 1983. Lubav algedu ja samal ajal toimunud tutvumine Tallinna Eksliibriseklubi tegevusega andis innustust eksliibriste kavandamiseks. Vasest tuli talle väljakutsuv materjal, mille töötlemise kunstis ta arenes hämmastavalt lühikese ajaga eriti võimekaks.











Paljud Lembit Lõhmuse eksliibrised on väikse või väga väikse formaadiga. Peavad olema suured tehnilised võimed selleks, et sellistele väikestele pindadele ometi terviklik perfektne teema luua. Silmitsedes läbi luubi L. Lõhmuse väike-eksliibriseid saab veelgi paremini arusaadavaks kunstniku erakordne meisterlikkus. Teksti ja kujundi puhtus läbi luubi vaadatuna on sellised, milleni teised kunstnikud ka tavalise formaadi puhul jõuavad suure vaevaga.

On vaja imepärast kindlust ja külmavereliselt juhitud kätt selleks, et taolist miniekslibrist luua.

Lõhmuse meisterlikkus on sadestunud ka tema tekstis. Osa sellest on ehtsalt külm, selge ja puhas. Mõned tekstid vastupidi omavad romantiliselt mõjuvaid kurde ja lookeid.

Kunstniku joonistusoskus ja fantaasia ei jää alla tema tehnikale.

Lugematu arv on neid näitusi, kus on esitatud L. Lõhmuse eksliibriseid — personaalnäitustest Eestis, Lätis, Leedus, Moldaavias ja SDV-s kuni ülemaailmsete eksliibrisekongressideni 1988. a. Frederikshavnis ja 1990. a. Mönchen-Gladbachis.

Rahvusvahelisi preemiaid on tulnud Itaaliast (Veinimuuseum 1987), Prantsusmaalt («Käsi ja tööriist» 1988), eripreemia (1987) ja peapreemia (1989) Vilniuse biennaalilt.

L. Lõhmuse eksliibriseid on eksponeeritud välismaal Austrias, Belgias, Indias, Inglismaal, Itaalias, Jaapanis, Poolas, Prantsusmaal, Rootsis, Saksamaal, Soomes ja Taanis. Kõikjal on L. Lõhmuse tööd saanud vaimustava hinnangu.

Alliärgnevalt väljavõtteid Rein Looduse hinnangust Lembit Lõhmuse graafikale novembris 1989 Adamson-Ericu muuseumis. «... üks tubadest Lembit Lõhmuse väikegraafikaga on külastajate siira huvi ja avastusrõõmu allikas. Kunstniku väikesemõõdulised puu- ja vasegravüürid, peamiselt eksliibrised, portreed ja minikompositsioonid köidavad tõesti oma leidlikkuse, kujundlikkuse ja väga hea tehnikaga. Näituse külalisraamat on täis otse vaimustatud arvamusi. Ka kunstniku kolleegid ei varja oma üllatust ja heakskiitu, lugedes L. Lõhmust eesti puugravüüri tippmeistrite hulka...

Lõhmuse portreed on neil kujutatud isikuga hämmastavalt sarnased, tugevalt plastilised ja tihedakoelised...

Kindel aga on see, et Lembit Lõhmuse 40. sünnipäeva äramärkiv näitus toob talle laiema tunnustuse eesti tänapäeva gravüürikunsti andeka arendajana.

L. Lõhmus on niisiis alles noor mees ja tema loomingu raskuspunkt veel ees. Jääme lootma, et jumal annab talle rohkesti päevi, sest iga päev tema töötahte ja järjekindluse juures toob midagi uut kaasa eesti gravüürikunsti. Uut ja väärtuslikumat.

Lõpetame Austria Ekslibrise ja Tarbegraafika Aastaraamatus (Österreichisches Jahrbuch für Exlibris und Gebrauchsgraphik Bd. 56. 1988—1989) toodud mõttega:

«Selle kunstniku vahekord kunstiga on väga realistlik. Ta ise ütleb: «Kõik on juba olnud, midagi täiesti uut või revolutsioonilist ei ole võimalik luua, aga paremini saab alati teha.» Oleme uudishimulikud, kuhu ta ennast veel täiustab!»







ÜLEMAAILMSED HIIDLASTE PÄEVAD '90

Oli meeldiv ja kõitev tutvuda vanade piltide ja postkaartidega Hiiumaast. Saime palju targemaks.

* * *

Soe tunne tekib, kui näed mõnda lapsepõlves isa poolt näidatud või isegi kasutatud tarbeeset.

* * *

Selline näitus on oluline side mineviku ja tuleviku suhetes.

* * *

Näitus kutsus esile kaugeid mälestusi, natuke nukraid aga siiski kauneid.

* * *

Huvitav ja asjalikku teavet pakkuv näitus.

Eelnev on vaid väike kimbuke arvamustest, mis kirjutati NÄITUSE «MILLEST TUNNED HIIUMAAD» külalisraamatusse. Hiiu Kogujate Seltsi ning Hiiumaa Koduloomuuseumi viljakas koostöös sündinud väljapanek Kärdla vana koolimaja saalis kuulus ühe osana ülemaailmsete hiidlaste päevade näitusteprogrammi. Külastajaid oli rohkesti nii Eestist kui ka kaugemalt. Külalisraamatus esineb Tallinna, Tartu, Pärnu, Kuressaare ja Kärdla kõrval kohanimedena ka Helsinki, Stockholm, Toronto, California, Nevada ja Virginia. Päris kindlasti pole see loetelu ammendav. Küll aga on võimalik siinkohal esitada ammendav loetelu näitusel välja pandud kollektsioonidest.

Hiiu Kogujate Seltsi kirjavahetajaliikme, praegu Tallinnas elava hiidlase, Mihkel Haavamäe unikaalne vanade postkaartide kogu võimaldas mõtteliselt rännata Hiiumaa teedel 50 ja enam aastat tagasi. Valiku kaasaegseid Hiiumaa-ainelisi postkaarte pani välja Elmo Viigipuu. Tema teine postkaardikogu tutvustas Haapsalut käesoleva sajandi algusaastail. Rohkesti ruumi hõivasid näitusel rahade kollektsioonid. Jaan Otsasoni suurt ja põhjalikku Eesti paberrahade kogu täiendasid Aleksei Kuznetsovi revolutsioonieelse Venemaa mündid ja Peeter Piiri kogu Eesti Vabariigi müntidest. Peeter Piiri ja Viljar Sarapuu ühine väljapanek «Välishiidlase taskuraha» koosnes nende riikide kaasaegsetest müntidest, kus elasid kodusaart külastama saabunud välishiidlased. Aleksei Kuznetsovi Hiiumaa märkide ja medalite kogu üllatas oma suurusega paljusid. Hiiumaa postiajaloole heitis valgust Jaan Otsasoni postisaadetiste (templijäljendite) väljapanek. Hiiumaa Koduloomuuseum tutvustas oma kollektsiooni, peremärkide või muude kirjadega, töö- ja tarbeesemeist.

«Minu kallis kodupaik II»

«Minu kallis kodupaik II» toimus «Eesti Näituste 3. paviljonis 13.—19. juulini k.a. Korraldajaiks Eesti Filatelistide Liit, Tallinna Kollektsionääride Klubi, kollektsionääride klubid «Hõbevalge» ja «Postkaart».

Esindatud olid filateelia: 6 osalejat (21 stendil): EFL, A. Ennuvere, E. Must, J. Otsason, G. Paat, E. Valpi; filokartia: 7 osalejat (22 stendil): A. Heinlo, M. Helme, V. Karmi, K. Keskla, L. Leetma, H. Liin, T. Mikson; faleristika: 4 osalejat (10 stendil): A. Aaspõllu, V. Mosjakov, A. Koit, M. Puust.

Fillumeenias V. Strelkov Eesti tuletikuetikettidega (5 stendil) ja numismaatikas M. Truus (stendil).

Erilaadsete kogumisaladega lisandusid A. Dormidoktov «Venekeelsed ajalehed Eestis» (5 stendil), A. Golubova «Eesti Vabariigi märgigraafikat» (4 stendil), R. Liik «Eesti väikekalendrid» (3 stendil), J. Viin Kalendrid (2 stendil) ja H. Selglaid «Eesti Ajalugu perioodikast» (11 stendil).

Suurimat tähelepanu äratas neist viimane oma rohke pildi- ja faktimaterjaliga rasketest okupatsooniaastakümnetest.

Märkimisi väärivad ka esmakordselt eesil olnud väärtusliku filateeliamaterjaliga A. Ennuver «Kilde (Eesti) posti ajaloost» ning V. Karmi postkaardid «9. märts 1944. a.».

Faleristikas olid meeldejäävamad kogud V. Mosjakovi «Asutused ja ettevõtted, õppeasutused ja ühiskondlikud organisatsioonid ning M. Puusti kaunilt kujundatud «Eesti laulupeod».

Siit nurgast ja sealt nurgast

Viljandi kultuurimajas toimus V ülevabariigiline noorte filateelianäitus. Noortenäituste võimaliku kõrgeima autasu — suure hõbemedali — sai viljandlane Priit Laur kogu «Jalgpalliaabits» eest. Lisaks ka «Ajakirjanduslevi» Viljandi osakonna eriauhind. Hõbemedaleid anti välja viis. Neist neli jäid Viljandisse, üks läks Paliveresse.

Näituse puhul väljaantud suveniirümbriku kavandas Mari Mauring.

*

Helsingis peeti tänavu 13.—16. juunini rahvusvaheline medalikunsti kongress. Vastav näitus oli Meilahti Kunstimuuseumis avatud 13. juunist kuni juuli lõpuni. Kongressist võttis osa 241 inimest 23 maalt.

Järgmine FIDEM-i kongress peetakse Londonis 1992. a.

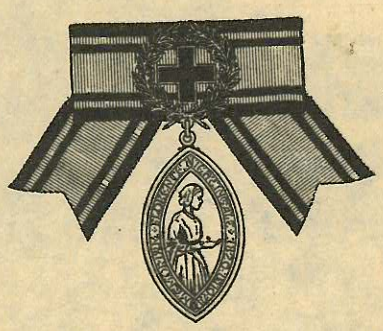
Ühest vähetuntud medalist

Iga kahe aasta järel, 12. mail, Florence Nightingale sünnipäeval, omistab Rahvusvaheline Punase Risti Komitee Genfis (kui rahvuslikud Punase Risti Komiteed on teinud ettepaneku) kuni 36 Florence Nightingale medalit neile halastajaõdedele, kes on hoolitsenud haigete ja haavatute eest nii sõja kui rahu ajal, samuti autasustatakse sellega Punase Risti vabatahtlikke abimedõdesid. Aumärk võidakse anda ka postuumselt.

Florence Nightingale'i medal on asutatud 16. 05. 1912. a. inglise haigete hooldaja Florence Nightingale (1820—1910) mälestuseks. Tema omakasupüüdmatu töö haavatute eest hoolitsemisel Krimmi sõjas juhtis haigeravi täiesti uutele radadele.

Medal on kullatud, ja see kujutab Florence Nightingale'i. Kujutise ümber on tekst «Ad memoriam Florence Nightingale 1820—1910». Medali pöördel on tekst «Provera misericordia et cara humanitate perennis decor universalis» (Tõelise halastuse ja armastava inimlikkuse nimel). Medal ripub Genfi-risti küljes, mida ümbritseb roheline emailitud loorberilehtedest pärg. Medali lint on valge, kollaste ja punaste äärejoontega.

Vähemalt üks medal on omistatud ka eestlannale, praegu juba manalas viibivale prl. Anette Massoviile 1939. aastal.



Saksamaa Liitvabariigis on praegu käibel 7 erinevat sedelit. Käibelolevate paberrahade koguväärtus on 150 miljardit 0-marka. Alates selle aasta oktoobrist lastakse kahe aasta jooksul käibele uued rahatähed. Neid saab kokku kaheksa erinevat.

*

Austrias on populaarne kogumisala kohvikoorepakikeste alumiiniumfooliost kaaned. Need on väga paljude erinevate piltidega.

Ilmub ka vastav informatsioonileht.

*

Liblikapüük ja liblikate kogumine oli enne sõda meil levinud harrastus. Tänapäeval on Eestis liblikavõrgu nägemine erakordne juhtum. Soomes on liblikapüük praegugi levinud hobi. Perioodiliselt ilmub kataloog, kus kõigi liikide vahetusväärtused punktides (ühest kuni sajani).

Hõimuliikumine ja postkaardid



Kaart nr. 1 (liivikeelne) on lähetatud 23. 06. 1931. Riiast Lohjale (Soome).

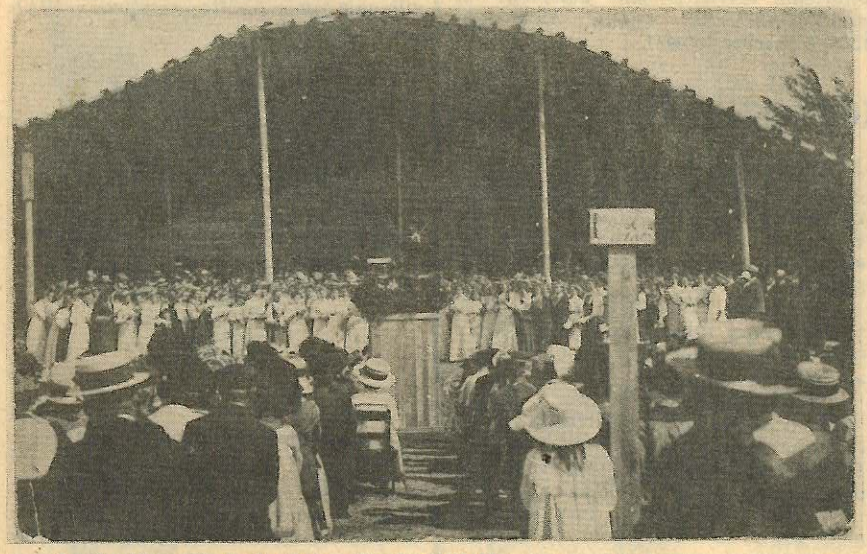
Tagaküljel trükitud tekst: ROZALIE DZIADKOVSKY LIVOD ORINS. LIVOD IT KODA PJERAST.



Tyttö palaa heinänteosta.

Kaart nr. 2. Kasutatud Soomes. Väljaandja: Itsenäisyyden Liitto (Iseseisvuse Liit), Helsinki.

Kas on kellegil veel kaarte nendest sarjadest?



Laulupidu või laulupäev. Kus? Millal?

Inflatsioon

Paberraha kogujatel on viimastel aastatel sageli olnud võimalusi lisada oma kogusse tuliuusi suurenumbrilisi sedeleid Ladina-Ameerika maadest. Põhjuseks on sealse raha väärtuse langemine — inflatsioon.

Järgnevalt iseloomustuseks mitmete rahaühikute muutused Ladina-Ameerika maades pärast 1960. aastat.

Argentiina: 1 peso = 100 peesos, 1. 1. 1970.

1 peso argentino = 10 000 pesos, 1. 6. 1983.

1 austral = 1000 pesos agentinos, 14. 6. 1985.

Bolivia: 1. peso boliviano = 1000 bolivianos, 1. 1. 1963;

1 boliviano = 1 000 000 pesos bolivianos, 1. 1. 1987;

Brasilia: 1 cruzeiro novo = 1000 cruzeiros, 8. 2. 1967;

1 cruzado = 1000 cruzeiros, 28. 2. 1986;

1 cruzado novo = 1000 cruzados, 15. 1. 1989;

1 cruzeiro = 1 cruzado novo, 16. 3. 1990.

Nicaragua: 1 cordoba nuevo = 1000 cordobas, 15. 2. 1988.

Peru: 1 inti = 1000 soles, 1. 2. 1985.

Ootame oma raha — seniks mõned andmed DOLLARIST

Noor Ameerika vabariik võttis 1785. aastal oma rahaühikuks dollari.

Paberidollarite trükkimist alustati 29. augustil 1862. a.

Dollari valmistamiseks läheb vaja 65 eri operatsiooni. Sõltumata sedeli väärtusest on selle omahinnaks 2,5 centi.

Tootmise esimeseks tüüpiks on originaali graveerimine, mille teeb eriterasele üks ametisolevast 14 graveerijast. Saadud originaale hoitakse hoolsamalt, kui USA presidenti.

Trükipoogen koosneb 32 sedelist. 14 trükimasinat trükivad dollareid ööd kui päevad, 8000 32-sedeliga poognakülge tunnis.

Poognad kuivavad enne 48 tundi, kui jõuavad esimese kontrollijani. Sel etapil ei ole veel sedelil ministeeriumi templit ega seerianumbrit. Sedelid lõigatakse, pannakse 100 kaupa ja kogutakse pakkidesse, milles on 4000 valmis sedelit. Need saadetakse osariigi pankadesse, kus nad vajaduse korral käibele lastakse. Sedelite käibeaja pikkus sõltub nende väärtusest. 1-dollarise eluiga on 18 kuud. 100-dollarine sedel kestab üheksa aastat.

Suurim kunagi trükitud rahasedel on 100 000 dollarit. Seda pole kunagi lastud käibele, enne elektroonikaaega kasutati seda pankade-vahelistes arveldustes.

Aastas trükitakse Ühendriikides 6 miljardit sedelit. Neist 95% asendab käibel olevaid. 40% sedelite aastatoodangust on 1-dollarised.

New Yorgi osariigi laos loetakse iga päev keskmiselt 7 miljonit sedelit, millest 2,5 miljonit hävitatakse. Aastas hävitatud sedelite väärtus on umbes 10 miljardit dollarit. Hävitatavad sedelid lõigatakse hekslimasinaga kitsasteks ribadeks.

Võltsitud sedeleid leidub 80—100 tükki päevas. Neid ei hävitata, vaid saadetakse salateenistuse laboratooriumi uurimisele. Keegi ei tea, kuipalju on võltsitud sedeleid käibel, kuid see kogus on kindlasti miljardeis. 1988. aastal konfiskeeriti üle 100 miljoni dollari. Külastushetkel oli Salateenistuse arvestusruumis võltssedeleid 150 miljoni eest. Salateenistuse arhiivis säilitatakse näidised igast avastatud võltsinguvariandist. Sel hetkel oli neid üle 13 000.

Kui Salateenistus loodi ja alustas oma tegevust, siis oli umbes kaks kolmandikku kogu käibelolevast rahast võltsitud. Tollal kirjutati aasta 1865.

(«Iltasanomate» andmeil)

KLUBI «HÕBEVALGE» OKSJON

Arvestades vanemate sõsarlehtede praktikat, kus igast numbrist leiame ka vähemalt ühe oksjoni nimekirja, otsustasime ka meie katseks avaldada 3. novembril Tallinna Linnamuuseumi saalis toimuva kollektsionääride klubi «Hõbevalge» I oksjonil enampakkumisele tulevate esemete nimekirja. Oksjoni algus on kell 12.00.

		Säilivus	Alghind rbl.
	RAAMATUD		
1.	H. Visnapuu «Hõbedased kuljused» 1920.	heas korras	5.—
2.	V. Rännang «Luuletused» 1928.	hea	5.—
3.	J. Kärner «Maises ringis». Luuletused. 1919.	hea	10.—
4.	Fr. Tuglas «Kriitika I» 1919.	hea	5.—
5.	E. Laaman «Eesti lahkumine Vene riigist 1917—1920» 1920.	hea	25.—
6.	«Eesti Loodus» 1925 184 lk. Osa koguteosest.	hea	25.—
7.	«Usupuhastus eestlaste maal». 1524—1924. 1924.	rahuldav	25.—
8.	«Tallinna Töölisspordi Ühing. 10 aastat. 1926—1936». 1936.	rahuldav	15.—
9.	«Minu eluteater ja teatrielu». Paul Pinna mälestused I. 1884—1913. 1934.	rahuldav	50.—
10.	«Ajalooline ajakiri» 1924 nr. 1—4.		25.—
11.	«Eesti Spordileht». Eesti Mängude erinumber. nr. 6/1939	rahuldav	10.—
12.	S. Karling «Holzschnitzerei und Tischlerkunst der Renaissance und des Barocks in Estland» 1943.	hea	20.—
13.	Sammlung geistlicher Lieder für die kirchliche und häusliche Andacht» Reval, 1910.	hea	5.—
14.	Kunstnike bukletid. 4 tk. 1956—57.	hea	5.—
15.	Eksliibrisetrükised. 7 tk. 1960—75.	hea	10.—
	POSTKAARDID, FOTOD, GRAAFILISED LEHED		
16.	Fotod Eesti vaadetega (Parikas, Akel, Treifeld jt.) 18 tk.	hea	18.—
19.	T. Jürna graafiline leht. Liikumine II. (14/500)	hea	10.—
20.	Eritellimise pühadekaardid. 50 tk. 1989.	hea	5.—
21.	Kartongfotod. 4 tk.	hea	5.—
22.	Kartongfotod (Milo Venus) 4 tk.	hea	8.—
23.	Graaf. leht. Napoleon.		5.—
24.	Graaf. leht. Prints Louis Napoleon. 1852.	hea	5.—
25.	Markiis of Landsdowne.	hea	5.—
26.	Akvarell. Pühaku pilt. (Jaan. 1860).	hea	25.—
	METALLRAHAD		
27.	2 krooni 1930	1+	28.—
28.	2 krooni 1930	1	25.—
29.	2 krooni 1930	1	25.—
30.	50 senti 1936	1+	5.—
31.	25 senti 1928	1	10.—
32.	3 marka 1922, 1 mark (1922, 1924)	1—1+	10.—
33.	1 poluška 1850, 1/4 kop. 1841, 1886, 1/2 kop. 1912, 1914	1—01	15.—
	FILATEELIA		
34.	Valikuvihik markidega. 205 tk.	hea	15.—

Vahepeal lisanduvate esemete täiendav nimekiri oksjonipaigalt!
Tere tulemast!

P. S. Võimalik lähetada ka kirjalikke pakkumisi aadressil 200 090 Tallinn, pk. 3435. «Hõbevalge». Arvestatakse pakkumisi, mis on vormistatud garantiikirjana (allkiri tõestatud).

Möödunust tänapäeva

Eelmises HK numbris tõime ära Moskva 1967. a. hinnakirja Vene juubelirubladele. Nüüd on meieni jõudnud Moskva hinnakiri seisuga jaanuar 1990. Vastav väljavõte koos võrdlusega:

Aasta	ja mündi nimetus	Hind 01. 1990	Hind 1967. a.
1834	Aleksandri sammas	900.—	10.—
1839	Borodino	1100.—	20.—
1841	Pulmad	2000.—	35.—
1859	Nikolai I mälestussammas	900.—	8.—
1883	Kroonimine	300.—	2.—
1896	Kroonimine	400.—	3.—
1898	Hemander II mälestussammas	2000.—	20.—
1912	Võit Napoleoni üle	700.—	10.—
1912	Aleksander III mälestussammas	3000.—	50.—
1913	300 a. Romanovite dünastiat	150.—	1.—
1914	Gangut	3000.—	60.—

Seega on 23 aasta jooksul hind tõusnud ca 50 kuni 150 korda!

Oksjonihaamri alt

«TAAVETI» VANAVARAOKSJONILT (25. 08. 90)

Oksjon toimus kahes osas: 161 numbrit vanu raamatuid ja 196 numbrit vanavara.

Üldine mulje raamatuturust lubab järeldada, et kõrgpunkt on möödas ja kired rahunevad. Nii näiteks Suur Piibel (1988 — 1400.—; 1989 — 2150.—) läks minema alghinna 1200 rublaga. A. Kivikase «Nimed marmortahvlil» jäi seekord peatuma 35.— (25.—) rublale jne. Ca üks kolmandik numbritest ei leidnud pakkujat ja natuke üle kolmandiku jäid peatuma alghinnale. Siiski rohkem kui neljakordseks tõusis hind Jamesoni «Miljonid ei millestki» 25.—/110.—, A. Antsoni «Berliini olümpiamängud, 1936» 50.—/240.—, «Tallinna Püha Vaimu Kirik» 10.—/50.— ja väikese üllatusena neljakordseks A. Eglitise «Inimene Kuult» 40.—/160.— puhul.

Ka vanavara poolelt jäi mulje, et alghinnad on tõusnud kõrgemale nõudluse tasemest — tervelt kahekssakümmend numbrit ei leidnud pakkujat. Küll toimus aga mitu ägedat võistlust, mis ülejäänutelt aplausi välja meelitasid. Suurima tõusu osaliseks sai Kuznetsovi firma maalitud fajansstaldrik, mis alghinnalt 15 rubla tõusis 280 rublale.

•

Esmakordselt pidas oma vanavara (vana mööbli) oksjonit Tallinnas **Tartu kooperatiiv «Võlur».**

Salme t. kultuurimajja oli 2. septembril kohale tulnud üle veerandsaja inimese, kuid päris «lahinguks» peaaegu ei läinudki. Ainuke tõsine «taplus» oli XIX saj. lühtri pärast, mis alghinnalt 2800 rubla tõusis 6000 rublani. Viiekümnest numbrist läks pakkumisel minema vaid pool tosinat. Ca kaks korda niipalju vahetas omanikku pärast oksjonit alghinna alusel.

Müümata jäi siiski ka palju ilusat. Küllap jäi esimesel korral puudu reklaamist.

•

Harlan J. Berk, Ltd. Chicagos pakub oma 16. oktoobril toimuva oksjoni kataloogis ka kolme Eesti sedelit:

1 mark 1919 P Nr. 43 — XF-AU maksab 10

5 krooni 1929 P Nr. 63 — VF maksab 15

20 krooni 1932 P Nr. 65 — UNC maksab 15

Läti sedeleid on kataloogis 7, Leedu sedeleid 5 eksemplari.

Eriti rikkalik pakkumine on Venemaa sedeleist. Kataloogi 1049 numbrist kuuluvad märkskõna RUSSIA alla numbrid 807—931. Enamik nendest kuulub Picki I kõite valdkonda.

Väärib märkimist keskmiselt ca 1,5 kordne Picki hinnatase. Tegemist on aga oksjoni alghindadega!

Tutvustame kirjandust

«Hiiu Kogujas» nr. 1 tegime juttu paberrahade kataloogidest. Nimetamata jäid Soomes momendil Tsaari-Vene ja Nõukogude Liidu sedelite kogujate poolt kõige enam kasutamist leidev Pentti Laurila «Soviet Paper Money» ja hilisem täiendatud «Soviet Paper Money and Bonds used as Currency (Nõukogude paberrahad ja laenupaberid, mida kasutati rahana) 1895—1990». Paberrahade loetelu algab Nikolai I valitsemisajaga (märkimata on 10 rubla 1895) ja lõpeb praegu käibelbleva 1961. a. sedelisarjaga.

Lisaks on ära toodud ka loetelu inflatsiooniajal käibel olnud laenupabereist ja nende kupongidest. Esmakordselt on püütud katalogiseerida mitmesuguseid eri astme maksevahendeid: Spitzbergeni talonge, Väliskaubanduse Panga tšekke ja vahetustšekke jne. Loetelu pole veel ammendav, aga on rõõmustav samm edasi.

Kasutatud kolmeastmeline hinnaskaala (F, VF, AU) annab hinnad nii Soome markades kui USA dollarites. Võib öelda, et üldjoontes vastavad toodud hinnad tõesti praegu Euroopas väljakujunenud tasemele. Mitmete ülemere-oksjonihinnakirjade põhjal paistab hinnatase aga sealpool suurt lompi juba märksa (ca 50%) kõrgem olevat.

Samast materjalist sama autori tehtud saksakeelne kontsentraat «Papiergeld-Farbkatalog von Sowjetunion 1895—1990» («Nõukogude Liidu paberraha-värvikataloog 1895—1990») toob hinnad DEM-ides viie säilivuskategooria kohta (VG, F, VF, XF, UNC).

*

Põhjanaabrite «Suomen Numismaattinen Yhdistus» («Soome Numismaatiline Ühing») annab viis korda aastas välja oma informatsioonilehte («Tiedotuslehti»). Asja jõudis pärale selle neljas number. Sellesse on lisaks traditsioonilisele oksjoninimekirjale ja eelmise tulemustele ära mahtunud ka rohkesti lühiartikleid. Eesti kogujale rohkem huvi pakkuvad on ehk: Yrjö Hyötyniemi «Wendi rahaliit», tähtsamate hansalinnade poolt 1379. aastal asutatud liit rahakäibe korrastamiseks ning Reijo Vihoneni «Huvitavaid erinevusi vene rahade aastanumbrites». Samas leiame lühiülevaated «Russian-English Numismatic Dictionary»-st ja Soome numismaatikute matkast Tallinna.

*

Ilmus «EF» — «Eesti Filatelist» nr. 33—34. Sisust tähtsamat: Eino Avarsoo «Otepää margid»; Aleksander Epsteini sajandi alguse erapostiagentuuride tutvustus, 83 lehekülge Pärnu postiajaloost Elmar Ojaste koostatuna ja artikkel Helgi Ermeli — kauaaegse Häädemeeste sidejaoskonna ülema ainetel: «75 aastat Häädemeeste posti. 1913—1988». Guido Pant tutvustab veelkord EMS meenemarke aastalt 1988—1989, ning lõpuks informatsioon Eesti Filatelistide Liidust.

Muidugi on ära toodud ka tavapärane täiendus mitmesugusele Esticaalasele süstemaatikale. Lisandub väärtuslik 30 lehekülge 1986. a. ilmunud kataloog-käsiraamatu «Eesti» 3. lisana.

Kaksiknumbri II osa ilmumist, mis käsitab Eesti kodurahasid, on oodata aasta lõpupoole.

*

Praegu on Eestis liigse raha (rahuldamata nõudluse) hulk lähenemas ühele miljardile rublale. Kuidas jõuda Eesti sõltumatu pangasüsteemini, arendada väliskaubandust, moodustada valuutatagavarasid ja luua Eesti oma raha? Aitab Rootsi Kuningriigist pärit uus Eesti Panga nõunik B. Kragh.

(Ajalehest «Kodumaa»)

Kuulutused

Vastused saata aadressil: 200 090 Tallinn, postkast 3435 ja lisada kuulutuse indeks.

Ostan NSVL 1949. a. Lenini blokid (nr. 1362 ja 1363). Teatada 203 001 Harju raj., Loo alevik, pk. 457.

HK-12. Ostan ajakirja «Sammler-Express» 1981. a. numbrid 18, 21, 23 ja 24.

HK-13. Ostan «Eesti Raamatu» postkaardikomplektid «Vabaõhumuuseum» (1977. a.) ja «Eesti rahvapille» (1979. a.).

HK-14. Otsin ajakirju: «Ajaloolise ajakiri» 1940. a. nr. 3, 4; 1941. a. nr. 1, 2.

«Aed»: 1934. nr. 1, 2, 4—8, 10—12;
1935. nr. 1—12;
1939. nr. 10;
1940. nr. 1, 3, 6, 12.

«Välis-Eesti»: 1932. nr. 1—10;
1933. nr. 1—12;
1934. nr. 1, 3, 4, 6—12;
1935. nr. 1—12;
1936. nr. 1—4, 6—9, 11, 12;
1937. nr. 3, 6, 7, 9, 10, 12;
1939. nr. 1—12;
1940. nr. 1—12.

«Välis-Eesti Almanak»: 1930. nr. 1, 2.

«Hiiu Koguja» lähetatakse postiga igasse Eestimaa nurka, kui saadate rahakaardi, märkides sellele täpse tellimuse, aadressil: 203 200 Kärdla, pk. 4, Hiiu Kogujate Selts, Elmo Viigipuu. 4 numbrit koos postikuludega maksab 2 rubla ja 40 kopikat.

*

If you want to Subscribe to «Hiiu Koguja» you have to put 10 USD or 40 FIM on the «Leiger's» account number 99-42 146-429/967 020 035 in Svenska Handelsbanken.

Will you then send the copy of the check together with your subscribing request to «Hiiu Koguja». 200 090 USSR, Tallinn, BOX 376.

SUMMARY

Own stamps — what do they look like?
About the results of the draft competition of Estonian stamps.

A. Kaldver. **The periodical special postmarks of Tallinn.**
About the three types of special postmarks of Tallinn and the list of using.

Meet Lembit Lõhmus.
Introducees the life and work of a talented Estonian drawing artist of younger generation.

E. Viigipuu. **The postal agencies Lello and Tamarino in Hiiumaa.**
The author introduces the biography of the temporary postal agency Lello (later Tamarino).

Since past to nowadays.
The Moskow prices of tsarist-Russian jubilee coins in roubles in 1967 and 1990.

«Put up for sale».
Reviews of auctions «Taavet's Antiquities» and «Võlur's» antique Furniture Auction in Tallinn and of the Baltica part of Harlan J. Benk, Ltd. auction in Chicago.

About a not well-known medal.
Introduces Florence Nightngale medal and one of its Estonian cavaliers.

«Literature» introduces P. Laurila's «Russian Paper Money and Bonds used as Currency» and «Estonian Philatelist» nr. 33—34.

The List of the Auction of the club «Hõbevalge» on the 3 th of November 1990.

Toimetaja **Jaan Otsason**

Toimetuse aadress:
200 090 Tallinn, pk. 3435.
Väljaandja: arenduskeskus «Leiger», aadress 203 200 Kärdla, Nõukogude v. 5.

Haapsalu Tr. Kärdla os. 09. 90.
Tell. nr. 561. 5000. Maht 1 trp.

Hind 50 kop.